KKSU/ODL/W/2021/1

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा

प्रथमप्रश्नपत्रम् - वेदवाङ्मय:

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. उपनिषद् शब्दे क: प्रत्यय: ?
उपनिषद् शब्दात कोणता प्रत्यय आहे ?

२. श्वेतकेतो: पितु: नाम किम् ?
श्वेतकेतुच्या वडिलांचे नाव काय आहे ?

३. उद्दालक-श्वेतकेतुसंवाद: कस्याम् उपनिषदि वर्तते ?
उद्दालक-श्वेतजेतु संवाद कोणत्या उपनिषादात आहे ?

४. आरुणिं गुरुरूपेण क: स्वीकरोति ?
आरूणीला गुरु स्वरूपात कोणी स्वीकारले ?

५. श्वेतकेतु: कति वर्षेषु वेदान् अपठत् ?
श्वेतकेतुने किती वर्ष वेदांचे अध्ययन केले ?

६. निघण्टुग्रन्थे कति काण्डानि सन्ति ?
निघण्टु ग्रन्थात किती काण्ड आहेत् ?

७. निरुक्तानुसारं निपातलक्षणं लिखत।
निरुक्तानुसार निपाताचे लक्षण लिहा.

८. निरुक्तानुसारं कति भावविकारा: ?
निरुक्तानुसार किती भावविकार आहेत ?

९. निरुक्तस्य रचयिता क: ?
निरुक्त या ग्रन्थाचे रचयिता कोण आहे ?

१०. निरुक्ते कति अध्याया: सन्ति ?
निरुक्तामध्ये किती अध्याय आहेत ?

प्र. २ टिप्पणीं लिखत। (त्रयमेव) **१५**

टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१. पदचतुष्टयम्।
पदचतुष्टय

२. शब्दनित्यत्वम्।
शब्दनित्यत्व

३. षोडशकला:
षोडशकला

४. श्वेतकेतुसंवाद:
श्वेतकेतुसंवाद

प्र. ३ उपसर्गान् सोदाहरणं व्याख्यात। **१५**

उपसर्गांचे सोदाहरण वर्णन करा.

अथवा

छान्दोग्योपनिषद: वैशिष्ट्यं लिखत।

छान्दोग्य उपनिषदाचे वैशिष्ट्य लिहा.

प्र. ४ निरुक्तानुसारं भावविकारान् विस्तरेण लिखत। **१५**

निरुक्तानुसार भावविकारांचे विस्तारपूर्वक विवेचन करा.

अथवा

छान्दोग्योपनिषदानुसारं ब्रह्मतत्त्वं निरूपयत।

छान्दोग्य उपनिषदानुसार ब्रह्मतत्त्वाचे निरूपण करा.

प्र. ५ निरुक्तानुसारं निपातानां सविस्तरं वर्णनं कुरुत। **१५**

निरुक्तानुसार निपातांचे सविस्तर वर्णन करा.

अथवा

उद्दालकश्वेतकेतुसंवादस्य आध्यात्मिकचिन्तनं सविस्तरं वर्णयत।

उद्दालक श्वेतकेतु संवादाचे आध्यात्मिक चिन्तन सविस्तर लिहा.

प्र. ६ तत्र नामानि आख्यातजानि इति स्पष्टयत। **१५**

तत्र नामानि आख्यातजानि या वाक्याचे स्पष्टीकरण लिहा.

अथवा

तत्त्वमसि इति महावाक्यं स्पष्टयत।

तत्त्वमसि या महावाक्याचा भाव स्पष्ट करा.

प्र. ७ तत् इदं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्न्र्यं स्वार्थसाधकञ्च इति स्पष्टयत। **१५**

तत् इदं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्न्र्यं स्वार्थसाधकञ्च या वाक्याचा आशय स्पष्ट करा.

अथवा

श्वेतकेतुकथाया: सामाजिकं महत्त्वं वर्णयत।

श्वेतकेतु कथेचे सामाजिक महत्त्व लिहा.

....

KKSU/ODL/W/2021/2

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा

द्वितीयप्रश्नपत्रम् - व्याकरणम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। **१०**

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. कति पद्यात्मिका पाणिनीयशिक्षा वर्तते ?
पाणिनीय शिक्षेत किती पद्य आहे ?

२. पाणिनीयशिक्षानुसारम् एकारस्य कति मात्रा: सन्ति ?
पाणिनीय शिक्षेनुसार एकाराच्या किती मात्रा आहे ?

३. स्पर्शवर्णा: कति सन्ति ?
स्पर्शवर्ण किती आहेत ?

४. विसर्गस्य कतिधा गतिर्भवति ?
विसर्गाची किती प्रकारे गति होते ?

५. कालत: वर्णा: कथं विभक्ता: ?
काळाप्रमाणे वर्ण कसे विभक्त आहेत ?

६. समास: कतिधा विभक्त: ? तेषां नामानि लिखत।
समास किती प्रकारे विभक्त आहे ? त्यांची नावे लिहा.

७. प्रायेणान्यपदार्थप्रधान: क: समास: ?
प्रायेणान्यपदार्थप्रधान कोणता समास आहे ?

८. द्वियमुनम् इत्यत्र क: समास: ?
द्वियमुनम् इथे कोणता समास आहे ?

९. हरिहरौ इत्यत्र क: समास: ?
हरिहरौ इथे कोणता समास आहे ?

१०. राज्ञ: पुरुष: इत्यस्य समस्तपदं लिखत।
राज्ञ: पुरुष: याचे समस्तपद लिहा.

प्र.२ पाणिनीयशिक्षानुसारं वर्णसंख्यां विलिख्य वर्णोत्पत्तिप्रक्रियां लिखत। **१५**

पाणिनीयशिक्षेनुसार वर्णसंख्या लिहून वर्णोत्पत्ती प्रक्रिया लिहा.

प्र. ३ अधोदत्तेषु टिप्पणीत्रयं लिखत। १५

खालीलपैकी तीन टीपा लिहा.

१. उत्तमपाठका:।
उत्तमपाठक

२. अधमपाठका:।
अधमपाठक

३. वर्णानाम् उच्चारणस्थानानि।
वर्णांचे उच्चारणस्थान

४. पाणिनिप्रशस्ति:।
पाणिनी प्रशस्ती

प्र. ४ अधोदत्तानां त्रयाणां पद्यानां सप्रकरणम् अनुवादं कुरुत। १५

खालीलपैकी तीन पद्यांची सप्रकरण अनुवाद करा.

१. छन्द: पादौ तु वेदस्य हस्तौ कल्पोऽथ पठ्यते।
ज्योतिषामयनं चक्षुर्निरुक्तं श्रोत्रमुच्यते॥

२. शिक्षा घ्राणं तु वेदस्य मुखं व्याकरणं स्मृतम्।
तस्मात् साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते॥

३. अन्तोदात्तमाद्युदात्तमुदात्तमनुदात्तं नीचस्वरितम्।
मध्योदात्तं स्वरितं द्व्युदात्तं त्र्युदात्तमिति नवपदशय्या॥

४. व्याघ्री यथा हरेत्पुत्रान्दंष्ट्राभ्यां न च पीडयेत्।
भीता पतनभेदाभ्यां तद्वद् वर्णान्प्रयोजयेत्॥

प्र. ५ एतानि सूत्राणि सोदाहरणं स्पष्टयत। (पञ्च) १५

खालील सूत्र सोदाहरण स्पष्ट करा. (कोणतेही पाच)

१. नदीभिश्च।
२. अव्ययीभावे चाकाले।
३. तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।
४. अनेकमन्यपदार्थे।
५. अल्पाच्तरम्।
६. नलोपो नञ:।
७. कुगतिप्रादय:।

प्र. ६ अधोदत्तानि उदाहरणानि ससूत्रं लिखत। (पञ्च) १५

खालील उदाहरण ससूत्र लिहा. (कोणतेही पाच)

१. वागर्थाविव।
२. अधिहरि।
३. उपचर्मम्।
४. अक्षशौण्ड:।
५. पाणिपादम्।
६. नीलकण्ठ:।

७. चोरभयम् ।

प्र. ७ अव्ययं विभक्तिसमीप..... सूत्रं प्रपूर्य तस्य त्रीणि उदाहरणानि प्रक्रियासहितं लिखत । **१५**

अव्ययं विभक्तिसमीप.... सूत्र पूर्ण करून त्याचे तीन उदाहरण प्रक्रियासहित लिहा.

....

KKSU/ODL/W/2021/3

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालयः, रामटेकम्

मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्

एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा

तृतीयप्रश्नपत्रम् - दर्शनम्

समयः - २.३० होरा **पूर्णाङ्काः -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु अष्टप्रश्नेषु **सप्तप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथमः प्रश्नः अनिवार्यः)**

खाली दिलेल्या आठ प्रश्नांपैकी **सात प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ एकवाक्येन उत्तरत। १०

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. वेदान्तसारग्रन्थस्य रचयिता कः ?
वेदान्तसार ग्रन्थाचे रचयिता कोण आहे ?

२. सूक्ष्मशरीरे कति अवयवानि सन्ति ?
सूक्ष्मशरीरात किती अवयव आहेत ?

३. अनुबन्धः कतिविधः भवति ?
अनुबन्ध किती प्रकारचा असतो ?

४. शमादिसम्पत्तिः कतिप्रकारिका ?
शमादि सम्पत्तीचे किती प्रकार आहे ?

५. श्रवणादीनि तात्पर्यलिङ्गानि कानि ? तानि लिखत।
श्रवणादि तात्पर्यलिङ्गे कोणती ? ते लिहा.

प्र. २ भगवद्गीतायाः षष्ठाध्यायमनुसृत्य ध्यानयोगस्य स्वरूपं विशदीकुरुत। १०

भगवद्गीतेच्या सहाव्या अध्यायानुसार ध्यानयोगाचे स्वरूप विशद करा.

प्र. ३ योगभ्रष्टपुरुषस्य विषये अर्जुनस्य प्रश्नस्य भगवता कृतं समाधानं स्वशब्दैः लिखत। १०

योगभ्रष्ट पुरुषाविषयी अर्जुनाने विचारलेल्या प्रश्नाचे भगवंतांनी केलेले समाधान तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र. ४ दैवीसम्पदः वर्णनं कुरुत। १०

दैवीसम्पत्तीचे वर्णन करा.

प्र. ५ वेदान्तसारमनुसृत्य अधिकारिस्वरूपं स्पष्टयत। १०

वेदान्तसारानुसार अधिकारी स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ६ वेदान्तसारग्रन्थस्य अध्यारोप-अपवादः इत्येते संकल्पने स्पष्टीकुरुत। १०

वेदान्तसार ग्रन्थातील अध्यारोप-अपवाद या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ७ वेदान्तसारमनुसृत्य जीवन्मुक्तस्य स्वरूपं स्पष्टीकुरुत। १०

वेदान्तसारानुसार जीवन्मुक्ताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ८ वेदान्तसारग्रन्थानुसारम् अविद्यायाः स्वरूपं सविस्तरं लिखत। १०

वेदान्तसारग्रन्थानुसार अविद्येचे स्वरूप सविस्तर लिहा.

....

KKSU/ODL/W/2021/4

कविकुलगुरु-कालिदास-संस्कृत-विश्वविद्यालय:, रामटेकम्
मुक्त-दूरस्थशिक्षणकेन्द्रम्
एम्.ए.(संस्कृतम्) द्वितीय-सत्र-परीक्षा
चतुर्थप्रश्नपत्रम् - संस्कृतसाहित्यम्

समय: - २.३० होरा **पूर्णाङ्का: -७०**

....

सूचना -अन्यथानिर्देशाभावे उत्तराणि स्वीकृतभाषया लिखत।

विशेष निर्देश नसल्यास उत्तरे स्वीकृत भाषेत लिहावीत.

अधोदत्तेषु सप्तप्रश्नेषु **पञ्चप्रश्नानाम्** उत्तराणि लिखत। **(प्रथम: प्रश्न: अनिवार्य:)**

खाली दिलेल्या सात प्रश्नांपैकी **पाच प्रश्न** सोडवा. **(पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे)**

प्र. १ अ) रिक्तस्थानानि पूरयत। ०५

रिकाम्या जागा भरा.

१. मेघदूतं .... वर्तते। (महाकाव्यम्/चम्पूकाव्यम्/खण्डकाव्यम्)

२. तन्वी श्यामा शिखरिदशना .... विशेषणं वर्तते। (अलकानगर्या:/यक्षपत्न्या:/गङ्गाया:)

३. मेघदूतस्य प्रधान: रस: ....। (हास्य:/विप्रलम्भश्रुङ्गार:/करुण:)

४. .... कालिदासस्य। (उपमा/यमक:/अनुप्रास:)

५. उज्जयिन्यां .... मन्दिरं वर्तते। (विष्णो:/स्कन्दस्य/महाकालस्य)

प्र. १ आ) एकेन वाक्येन उत्तरत। ०५

एका वाक्यात उत्तरे द्या.

१. मेघदूतं कस्मिन् वृत्ते वर्तते ?
मेघदूत कोणत्या वृत्तात आहे ?

२. क्षिप्रा नदी कस्मात् प्रदेशात् प्रवहति ?
क्षिप्रा नदी कोणत्या प्रदेशातून वाहते ?

३. आषाढस्य प्रथमदिवसे यक्षेण क: दृष्ट: ?
आषाढाच्या पहिल्या दिवशी यक्षाने कोणाला पाहिले ?

४. यक्षपत्नी कस्मिन् नगरे आसीत् ?
यक्षपत्नी कोणत्या नगरीत होती ?

५. यक्ष: कस्य सेवक: आसीत् ?
यक्ष कोणाचा सेवक होता ?

प्र. २ मेघमार्गं सविस्तरं लिखत। **१५**

मेघाचा मार्ग सविस्तर लिहा.

प्र. ३ नद्य: यक्षस्य नायिका: इति सोदाहरणं स्पष्टयत। **१५**

नद्या यक्षाच्या नायिका आहेत हे उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

प्र. ४ यक्षपत्न्या: विरहदु:खं वर्णयत। **१५**

यक्षपत्नीचे विरहदु:ख वर्णित करा.

प्र. ५ यक्षगृहस्य वर्णनं कुरुत। **१५**

यक्षगृहाचे वर्णन करा.

प्र. ६ कालिदासस्य काव्यसौन्दर्यं मेघदूतस्याधारेण विवृणुत। **१५**

मेघदूताच्या आधाराने कालिदासाच्या काव्यसौन्दर्याचे वर्णन करा.

प्र. ७ **ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत।** **१५**

अ) याञ्चा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा।

आ) नीचैर्गच्छत्युपरि च दशा चक्रनेमिक्रमेण।

....